

การประยุกต์หลักสารานียธรรมเพื่อส่งเสริมการปรองดองสมานฉันท์ในชุมชนของกำนัน
ผู้ใหญ่บ้าน ในตำบลท่าชุมพล อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี*

SARANIYADHAMMA APPLICATION FOR PROMOTING THE RECONCILIATION IN THE
COMMUNITY OF THE VILLAGE HEADMAN IN THA CHUMPHON SUBDISTRICT, AT
PHOTHARAM DISTRICT, IN RATCHABURI PROVINCE

พระมานิตย์ เขมานนโท (วิบูลย์โสภณ), สมชาย ชูเมือง

Phramanit Khemanando (Wiboonsopo), Somchai Chumuang

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Ratchaburi Buddhist College

Corresponding Author E-mail: manit.29081977@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาระดับการปรองดองสมานฉันท์ในชุมชนของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในตำบลท่าชุมพล อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี 2. เพื่อเปรียบเทียบการประยุกต์หลักสารานียธรรมเพื่อการส่งเสริมการปรองดองสมานฉันท์ในชุมชนของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในตำบลท่าชุมพล อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี 3. เพื่อนำเสนอการประยุกต์หลักสารานียธรรมเพื่อส่งเสริมการปรองดองสมานฉันท์ในชุมชนของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในตำบลท่าชุมพล อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ระเบียบวิธีวิจัยเป็นแบบผสมวิธี ได้แก่ การวิจัยเชิงปริมาณโดยดำเนินการเก็บรวบรวม ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 378 คน โดยใช้แบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.991 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าทีและการทดสอบค่าเอฟ ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูปหรือคน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์ เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับการปรองดองสมานฉันท์ในชุมชนของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในตำบลท่าชุมพล อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงตามลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดระดับมาก ได้แก่ หลักความถูกต้อง รองลงมา ได้แก่ หลักความบริสุทธิ์ โปร่งใส และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุดระดับมาก ได้แก่ หลักความเหมาะสม 2. ผลการเปรียบเทียบการปรองดองสมานฉันท์ในชุมชนของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในตำบลท่าชุมพล อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรีพบว่า ประชาชนที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ ต่างกัน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ 3. การประยุกต์หลักสารานียธรรมเพื่อส่งเสริมการปรองดอง

สมานฉันท์ในชุมชนของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในตำบลท่าชุมพล อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดระดับมาก ได้แก่ หลักเมตตา ภายกรรม รองลงมา ได้แก่ หลักสาธารณโนกรรม และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดระดับมาก ได้แก่ หลักเมตตามโนกรรม

คำสำคัญ : สาราณียธรรม; การปรองดองสมานฉันท์; ชุมชน; กำนันผู้ใหญ่บ้าน

Abstract

This research aims: 1. To study the level of community reconciliation among village headmen and sub-district headmen in Tha Chumphon Sub-district, Photharam District, Ratchaburi Province; 2. To compare the application of Saraniyadhamma principles to promote community reconciliation among village headmen and sub-district headmen in Tha Chumphon Sub-district, Photharam District, Ratchaburi Province; and 3. To present the application of Saraniyadhamma principles to promote community reconciliation among village headmen and sub-district headmen in Tha Chumphon Sub-district, Photharam District, Ratchaburi Province. The research methodology was a mixed-method approach. Quantitative research was conducted using a sample of 378 participants. A questionnaire with a reliability of 0.991 was used. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, and F-test using a one-way analysis of variance. Qualitative research utilized in-depth interviews with nine key informants. Data were analyzed using descriptive content analysis.

The results of the study revealed that 1. The overall level of community reconciliation among village headmen and sub-district headmen in Tha Chumphon Sub-district, Photharam District, Ratchaburi Province, showed a high average in all dimensions. When considering each item, the average was high in all dimensions, ranked from highest to lowest. The highest average was the principle of correctness, followed by the principle of purity/transparency, and the lowest average was the principle of appropriateness 2.The results of a comparison of community reconciliation among village headmen and sub-district headmen in Tha Chumphon Sub-district, Photharam District, Ratchaburi Province, showed no differences overall across gender, age, education level, and income levels. Therefore, the hypothesis was rejected 3.The application of the Saraniyadhamma principles to promote community reconciliation among village headmen and sub-district headmen in Tha Chumphon Sub-district, Photharam District, Ratchaburi Province,

showed a high average in all dimensions. When considering each item, the highest average was the principle of loving-kindness, followed by the principle of public welfare. And the aspect with the lowest average score at the highest level was the principle of loving-kindness.

Keywords : Saraniyadhamma; reconciliation; community; villageheadman

บทนำ

สังคมไทยในปัจจุบันมีความหลากหลายทั้งด้านชาติพันธุ์ วัฒนธรรม ความเชื่อ และวิถีชีวิตที่แตกต่างกัน ทั้งด้านวัฒนธรรม ความเชื่อ และวิถีชีวิต ซึ่งอาจก่อให้เกิดความขัดแย้งในชุมชนได้ ความแตกต่างดังกล่าวหากไม่ได้รับการจัดการอย่างเหมาะสม อาจนำไปสู่ความเข้าใจผิด ความขัดแย้ง และการแตกแยกในชุมชนได้ สิ่งสำคัญที่ช่วยให้ประชาชนอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ในทางพระพุทธศาสนามีหลักธรรมที่สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างความสัมพันธ์อันดีในสังคม ช่วยลดความขัดแย้งและสร้างความเข้าใจระหว่างบุคคล เพราะพื้นฐานทางพุทธศาสนา มุ่งเน้นการอยู่ร่วมกันด้วยความปรองดอง และสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับผู้นำชุมชนเพื่อเสริมสร้างความสามัคคีในสังคม การบริหารหรือทำงานร่วมกันในหมู่คณะจึงต้องมียุทธศาสตร์ประกอบอย่างหนึ่งซึ่งเรียกว่า “สมานฉันท์” แปลว่ามีความต้องการตรงกัน (พระครูสุวรรณธรรมาภิรมย์ (สมชาย เจริญผา), 2564)

หลักธรรมที่ว่านี้คือสาราณียธรรม 6 คือ ธรรมเป็นที่ตั้งแห่งความไว้ระลึกลึง ธรรมเป็นเหตุที่ระลึกลึงกัน ธรรมที่ทำให้เกิดความสามัคคี และหลักการอยู่ร่วมกัน ได้แก่ 1) เมตตาทายกรรม หมายถึง ตั้งเมตตาทายกรรมในเพื่อนพรหมจรรย์ ทั้งต่อหน้าและลับหลัง คือ ช่วยเหลือกิจธุระของผู้ร่วมหมู่คณะด้วยความเต็มใจ แสดงกิริยาอาการสุภาพ เคารพนับถือกัน ทั้งต่อหน้าและลับหลัง 2) เมตตาวิจิตรกรรม หมายถึง ตั้งเมตตาวิจิตรกรรมในเพื่อนพรหมจรรย์ ทั้งต่อหน้าและลับหลัง คือ ช่วยบอกแจ้งสิ่งที่เป็นประโยชน์ สั่งสอน แนะนำตักเตือนด้วยความหวังดี กล่าววาจาสุภาพ แสดงความเคารพนับถือกัน ทั้งต่อหน้าและลับหลัง 3) เมตตาโมกกรรม หมายถึง ตั้งเมตตาโมกกรรมในเพื่อนพรหมจรรย์ ทั้งต่อหน้าและลับหลัง คือ ตั้งจิตปรารถดี คิดทำสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่กัน มองกันในแง่ดี มีหน้าตายิ้มแย้มแจ่มใสต่อกัน 4) สาธารณโภค หมายถึง ได้ของสิ่งใดมาก็แบ่งปันกัน คือ เมื่อได้สิ่งใดมาโดยชอบธรรมแม้เป็นของเล็กน้อยก็ไม่หวงไว้ผู้เดียว นำมาแบ่งปันเฉลี่ยแจกจ่ายให้ได้มีส่วนร่วมใช้สอยบริโภคด้วยกัน 5) สีสสามัญญดา หมายถึง มีศีลบริสุทธิเสมอกันกับเพื่อนพรหมจรรย์ทั้งหลาย ทั้งต่อหน้าและลับหลัง คือ มีความประพฤติสุจริตดีงาม ถูกต้องตามระเบียบวินัย ไม่ทำตนให้เป็นรังเกียจของหมู่คณะ 6) ทิฏฐิสามัญญดา หมายถึง มีทิฏฐิดีงามเสมอกับเพื่อนพรหมจรรย์ทั้งหลาย ทั้งต่อหน้าและลับหลัง คือ มีความเห็นชอบร่วมกัน ในข้อนี้เป็นหลักการสำคัญที่จะนำไปสู่ความหลุดพ้น สิ้นทุกข์หรือขจัดปัญหา (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2564) เพราะว่าการปกครองส่วนท้องถิ่นถือได้ว่าเป็นหน่วยการปกครองที่อยู่ในระดับพื้นฐานล่างสุดของ สถาบันการปกครองประเทศ ถือเป็นหัวใจสำคัญของระบบการปกครองส่วนท้องถิ่น เช่นเดียวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนทั้งประเทศ ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญของระบอบประชาธิปไตย เพราะเป็นสถาบันฝึกสอนการเมืองการ

ปกครองให้แก่ประชาชนทำให้เกิดความคุ้นเคยในการใช้สิทธิและหน้าที่พลเมือง อันจะนำมาสู่ความศรัทธาเลื่อมใสในระบอบประชาธิปไตย การปกครองท้องถิ่นก็เช่นเดียวกันย่อมต้องยึดถือหลักการนี้โดยเคร่งครัดเพราะว่าเป็นรากฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตย (ฝ่ายวิชาการ บริษัท สกายบุ๊กส์ จำกัด, 2549)

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้ศึกษาวิจัยจึงมีความสนใจและได้ศึกษาในเรื่อง การประยุกต์หลักสารานุกรมเพื่อการส่งเสริมการปรองดองสมานฉันท์ในชุมชนของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในตำบลท่าชุมพล อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี เพื่อเป็นการหาแนวทางการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจตลอดจนปลูกฝังความเชื่อ ค่านิยม พฤติกรรม คุณธรรมและจริยธรรมให้เกิดขึ้นตามการรับรู้ของประชาชน ที่สามารถสนองต่อความต้องการของประชาชน ให้มีความประทับใจ ความพอใจที่มีต่อผู้นำฝ่ายปกครองในการจัดการปัญหาความขัดแย้งของชุมชน เพื่อนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาระบบงานบริหารของหน่วยงานตนเองและหน่วยงานอื่น ๆ ที่มีลักษณะงานบริหารงานที่ใกล้เคียงกัน เพื่อให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนสืบไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการปรองดองสมานฉันท์ในชุมชนของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในตำบลท่าชุมพล อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบการประยุกต์หลักสารานุกรมเพื่อการส่งเสริมการปรองดองสมานฉันท์ในชุมชนของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในตำบลท่าชุมพล อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี
3. เพื่อนำเสนอการประยุกต์หลักสารานุกรมเพื่อส่งเสริมการปรองดองสมานฉันท์ในชุมชนของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในตำบลท่าชุมพล อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย
การวิจัยนี้ใช้การวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ประกอบด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ ผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึก และการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง
2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง
 - 2.1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยได้กำหนดคัดเลือกแบบเจาะจง 9 รูป/คน จากกลุ่มนักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านพระพุทธศาสนา นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านรัฐศาสตร์ ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติการ และผู้นำชุมชน
 - 2.2 ประชากร ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไปใน ตำบลท่าชุมพล อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี (องค์การบริหารส่วนตำบลท่าชุมพล, 2567)

2.3 กลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) และคำนวณโดยสูตร Yamane (1973) กำหนดขอบเขตความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่าง 378 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaires) ประกอบด้วย 1. ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม 2. การปรองดองสามานฉันท์ในชุมชนของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และ 3. การประยุกต์หลักสภานิติธรรมเพื่อส่งเสริมการปรองดองสามานฉันท์ในชุมชน

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างตามวัตถุประสงค์ในการวิจัย

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสือจากผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยถึงนายกองค์การบริหารส่วนตำบลท่าชุมพลเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามจากประชาชนในพื้นที่นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปเก็บข้อมูลกับประชาชนในพื้นที่ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 378 ชุด และรวบรวมแบบสอบถามเพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

4.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสือจากผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการให้สัมภาษณ์ ทำการนัดวัน เวลา และสถานที่กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อสัมภาษณ์ตามที่กำหนดไว้ ดำเนินการสัมภาษณ์ตามวัน เวลาและสถานที่ที่กำหนดนัดไว้ จนครบทุกประเด็น

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (T-Test) ในกรณีตัวแปรต้นสองกลุ่มและการทดสอบค่าเอฟ (F - Test) ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way Anova)

5.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของข้อมูล เชื่อมโยงให้มีความสอดคล้องตามกรอบแนวคิด ทฤษฎี พร้อมทั้งนำเสนอข้อมูลเป็นองค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักสารานุกรมเพื่อส่งเสริมการปรองดองสมานฉันท์ในชุมชนของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ในตำบลท่าชุมพล อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี” สามารถสรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. ระดับการปรองดองสมานฉันท์ในชุมชนของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ในตำบลท่าชุมพล อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

การปรองดองสมานฉันท์ในชุมชนของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ในตำบลท่าชุมพล อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ประกอบด้วย 1. ด้านหลักความถูกต้อง พบว่า หลักความถูกต้องเป็นพื้นฐานสำคัญในการอยู่ร่วมกันของคนในชุมชน เพราะช่วยกำหนดแนวทางการปฏิบัติที่เที่ยงธรรมและเป็นกลางเมื่อผู้นำและประชาชนยึดหลักความถูกต้อง จะลดการเอาเปรียบและความขัดแย้งระหว่างกันความถูกต้องยังเป็นเกณฑ์สร้างความเชื่อมั่นและความไว้วางใจต่อกระบวนการตัดสินใจของชุมชนทุกคนจะเกิดความมั่นใจว่าการบริหารงานหรือการแก้ปัญหาถูกต้องตามกฎหมายเกณฑ์และศีลธรรมสิ่งนี้ก่อให้เกิดความสมัครสมานสามัคคีและความร่วมมือที่เข้มแข็งในหมู่บ้านในที่สุด หลักความถูกต้องจึงเป็นรากฐานสำคัญของความปรองดองสมานฉันท์ในสังคมโดยรวม 2. ด้านหลักความเหมาะสม พบว่า หลักความเหมาะสมแนวทางที่ช่วยให้การอยู่ร่วมกันในชุมชนดำเนินไปอย่างสมดุลและสงบเรียบร้อยเมื่อผู้นำและประชาชนรู้จักแสดงออกให้เหมาะสมกับกาลเทศะ ย่อมสร้างความเคารพและศรัทธาซึ่งกันและกันความเหมาะสมยังสะท้อนถึงการปฏิบัติตนตามวัฒนธรรม ประเพณี และค่านิยมของชุมชนสิ่งนี้ช่วยป้องกันความขัดแย้งที่เกิดจากการประพฤติไม่ถูกกาลเทศะหรือไม่ถูกบุคคลชุมชนที่มีการดำเนินงานและสื่อสารด้วยความเหมาะสมจะเกิดบรรยากาศแห่งความเข้าใจและความร่วมมือในที่สุด หลักความเหมาะสมจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมความปรองดองสมานฉันท์ในสังคมท้องถิ่น 3. ด้านหลักความบริสุทธิ์ โปร่งใส พบว่า หลักความบริสุทธิ์ โปร่งใส เป็นพื้นฐานของการสร้างความเชื่อมั่นระหว่างผู้นำและประชาชนในชุมชนเมื่อการทำงานเป็นไปอย่างซื่อสัตย์สุจริต เปิดเผยข้อมูลให้ตรวจสอบได้ จะช่วยลดข้อสงสัยและความขัดแย้งผู้นำที่แสดงความโปร่งใсы่อมได้รับการยอมรับและไว้วางใจจากประชาชนการบริหารงานด้วยความบริสุทธิ์ใจทำให้ทุกฝ่ายรู้สึกถึงความเป็นธรรมและเสมอภาคสิ่งนี้ส่งผลให้เกิดความร่วมมือและความสมานฉันท์ภายในชุมชนอย่างยั่งยืนดังนั้น หลักความบริสุทธิ์ โปร่งใสจึงเป็นรากฐานสำคัญของความปรองดองและการพัฒนาสังคมท้องถิ่น

2. ผลเปรียบเทียบการประยุกต์หลักสารานุกรมเพื่อส่งเสริมการปรองดองสมานฉันท์ในชุมชนของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ในตำบลท่าชุมพล อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ผลการศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการประยุกต์หลักสารานุกรมกับส่งเสริมการปรองดองสมานฉันท์ในชุมชนของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ในตำบลท่าชุมพล อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี เมื่อพิจารณาตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการประยุกต์หลักสารานุกรมกับส่งเสริมการปรองดองสมานฉันท์ ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐาน

3. การประยุกต์หลักสาราณียธรรมเพื่อส่งเสริมการปรองดองสมานฉันท์ในชุมชนของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ในตำบลท่าชุมพล อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

ประยุกต์หลักสาราณียธรรมเพื่อส่งเสริมการปรองดองสมานฉันท์ในชุมชนของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ในตำบลท่าชุมพล อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี พบว่า 1. ด้านเมตตาทายกรรม มีความหวังดีต่อเพื่อนร่วมงานในชุมชน อ่อนน้อมถ่อมตนต่อเพื่อนร่วมงาน เต็มใจช่วยเหลือเพื่อนร่วมงานในการปฏิบัติหน้าที่ แสดงไมตรีจิตที่ดีต่อกันโดยการเดินพบกันก็ทักทายกัน ความเคารพซึ่งกันและกันมีความหวังดี 2. ด้านเมตตาวาจกรรม การทักทายด้วยวาจาสุภาพต่อกัน พูดแนะนำสิ่งที่ดีต่อกันในการทำงาน พูดแต่คำจริงมีเหตุมีผลต่อเพื่อนร่วมงาน มีการทักทายด้วยวาจาสุภาพต่อกัน ช่วยแจ้งสิ่งที่เป็นข่าวที่ดี พูดแต่คำจริงมีเหตุมีผลต่อเพื่อนร่วมงาน 3. ด้านเมตตาโมกรรม มีความคิดที่จะทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อกัน ตั้งจิตปรารถดีต่อกันและกัน มีความคิดสร้างสรรค์ในการทำงาน ตั้งจิตปรารถนาดี คิดอะไรต้องมีจิตเมตตาทั้งต่อหน้าและลับหลัง ทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อกันรู้จักการให้อภัยและเสียสละ 4. ด้านสาธารณโภคี ประสานงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวมปฏิบัติหน้าที่อย่างสุจริตโดยไม่ใช้หน้าที่ในการแสวงหาผลประโยชน์ คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้งโดยไม่มีอคติ ไม่ลำเอียงต่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง แบ่งปันสิ่งของที่ได้มาอย่างทั่วถึงด้วยความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน 5. ด้านศีลสามัญญตา ประพฤติปฏิบัติวางตนเป็นที่น่านับถือ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีต่อเพื่อนร่วมงาน ปฏิบัติตามกฎหมายกติกาและข้อบังคับที่วางไว้ ประพฤติปฏิบัติวางตนเป็นที่น่านับถือเคารพในสิทธิและเสรีภาพของเพื่อนร่วมงาน 6. ด้านทัญญูสามัญญตา เปิดโอกาสให้มีการเสนอแนะข้อคิดเห็นในการพัฒนางานของบุคลากร มีความเห็นชอบร่วมกันในการทำงานมีความเห็นตรงกันในหลักการสำคัญต่อการปฏิบัติงานเคารพรับฟังความคิดเห็นกัน เปิดการรับฟังความคิดเห็นร่วมกัน

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักสาราณียธรรมเพื่อส่งเสริมการปรองดองสมานฉันท์ในชุมชนของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ในตำบลท่าชุมพล อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี” สามารถอภิปรายผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. ระดับการปรองดองสมานฉันท์ในชุมชนของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ในตำบลท่าชุมพล อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

การปรองดองสมานฉันท์ในชุมชนของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ในตำบลท่าชุมพล อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ประกอบด้วย 1. ด้านหลักความถูกต้อง พบว่า หลักความถูกต้องเป็นพื้นฐานสำคัญในการอยู่ร่วมกันของคนในชุมชน เพราะช่วยกำหนดแนวทางการปฏิบัติที่เที่ยงธรรมและเป็นกลางเมื่อผู้นำและประชาชนยึดหลักความถูกต้อง จะลดการเอาเปรียบและความขัดแย้งระหว่างกันความถูกต้องยังเป็นเกณฑ์สร้างความเชื่อมั่นและความไว้วางใจต่อกระบวนการตัดสินใจของชุมชนทุกคนจะเกิดความมั่นใจว่าการบริหารงานหรือการแก้ปัญหาถูกต้องตามกฎหมายเกณฑ์และศีลธรรมสิ่งนี้ก่อให้เกิดความสมัครสมานสามัคคีและความร่วมมือที่เข้มแข็งในหมู่บ้านในที่สุด หลักความถูกต้องจึงเป็นรากฐานสำคัญของความปรองดองสมานฉันท์ในสังคมโดยรวม 2. ด้านหลักความเหมาะสม พบว่า หลักความ

เหมาะสมแนวทางที่ช่วยให้การอยู่ร่วมกันในชุมชนดำเนินไปอย่างสมดุลและสงบเรียบร้อยเมื่อผู้นำและประชาชนรู้จักแสดงออกให้เหมาะสมกับกาลเทศะ ย่อมสร้างความเคารพและศรัทธาซึ่งกันและกันความเหมาะสมยังสะท้อนถึงการปฏิบัติตนตามวัฒนธรรม ประเพณี และค่านิยมของชุมชนซึ่งช่วยป้องกันความขัดแย้งที่เกิดจากการประพุดไม่ถูกกาลเทศะหรือไม่ถูกบุคคลชุมชนที่มีการดำเนินงานและสื่อสารด้วยความเหมาะสมจะเกิดบรรยากาศแห่งความเข้าใจและความร่วมมือในที่สุด หลักความเหมาะสมจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมความปรองดองสมานฉันท์ในสังคมท้องถิ่น 3. ด้านหลักความบริสุทธิ์ โปร่งใส พบว่า หลักความบริสุทธิ์ โปร่งใส เป็นพื้นฐานของการสร้างความเชื่อมั่นระหว่างผู้นำและประชาชนในชุมชนเมื่อการทำงานเป็นไปอย่างซื่อสัตย์สุจริต เปิดเผยข้อมูลให้ตรวจสอบได้จะช่วยลดข้อสงสัยและความขัดแย้งผู้นำที่แสดงความโปร่งใсы่อมได้รับการยอมรับและไว้วางใจจากประชาชนการบริหารงานด้วยความบริสุทธิ์ใจทำให้ทุกฝ่ายรู้สึกถึงความเป็นธรรมและเสมอภาคสิ่งนี้ส่งผลให้เกิดความร่วมมือและความสมานฉันท์ภายในชุมชนอย่างยั่งยืนดังนั้น หลักความบริสุทธิ์ โปร่งใสจึงเป็นรากฐานสำคัญของความปรองดองและการพัฒนาสังคมท้องถิ่น สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระปลัดบุญมี คุณากโร (2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์การใช้หลักสาราณียธรรมในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของชุมชนเทศบาลเมืองปาดังเบซาร์ จังหวัดสงขลา” ผลการวิจัย พบว่า เมื่อใช้หลักสาราณียธรรมมาเป็นองค์เสริมเพื่อให้ชุมชนที่พวกเขาอาศัยเห็นคุณค่าสารัตถะและยังประโยชน์อันสูงยิ่ง ซึ่งมีความเกี่ยวเนื่องส่งผลให้ชุมชนมีสันติปรองดองและสมานฉันท์อย่างแท้จริง ส่งต่อให้ชุมชนยังยืนมั่นคงต่อไป สาราณียธรรม คือ หลักธรรมที่เสริมสร้างในการพัฒนาบุคคลของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ประกอบด้วย เมตตาทายกรรม เมตตาวิจิตรกรรม เมตตาโมกกรรม สาธารณโภคี สีสสามัญญดา ทิฎฐิสามัญญดา

2. ผลเปรียบเทียบการประยุกต์หลักสาราณียธรรมเพื่อส่งเสริมการปรองดองสมานฉันท์ในชุมชนของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในตำบลท่าชุมพล อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ผลการศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการประยุกต์หลักสาราณียธรรมกับส่งเสริมการปรองดองสมานฉันท์ในชุมชนของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในตำบลท่าชุมพล อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี เมื่อพิจารณาตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการประยุกต์หลักสาราณียธรรมกับส่งเสริมการปรองดองสมานฉันท์ ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ จรัส ปันธิ (2547) ได้วิจัยเรื่อง “วิเคราะห์การประยุกต์หลักสาราณียธรรมในการบริหารงานบุคคลมหาวิทยาลัยเชียงใหม่” ผลการวิจัย พบว่า สอดคล้องกับหลักสาราณียธรรม 6 ประการของพระพุทธศาสนา กล่าวคือ เป็นการแสดงความรัก ความเมตตาต่อกัน สนับสนุนช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ให้คำแนะนำชี้แนะในสิ่งที่ดีงาม มีความหวังดี ปรารถนาดีต่อกัน ให้ความอนุเคราะห์หรือช่วยเหลือแบ่งปันกันยึดมั่นอยู่ในศีลธรรมอันดี ตามกฎแบบแผน วัฒนธรรม ประเพณีอันดีงาม ตลอดจนการมีความคิดเห็นที่เกื้อกูลกัน เป็นไปในทำนองเดียวกัน เมื่อมีข้อสงสัย หรือความไม่ชัดเจน ก็นำมาปรึกษาหารือกันตลอดเวลา โดยหลักสาราณียธรรม 6 ประการนั้น มหาวิทยาลัยเชียงใหม่สามารถนำมาประยุกต์ในการบริหารงานบุคคลได้เป็นอย่างดีในทุกระดับทั้งระดับผู้บริหาร

ผู้บังคับบัญชาตัวเอง เพื่อนร่วมงาน และผู้ใต้บังคับบัญชา ส่งผลให้การบริหารงานบุคคลของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ประสบความสำเร็จและพัฒนามาโดยตลอด

3. การประยุกต์หลักสารานิยธรรมเพื่อส่งเสริมการปรองดองสมานฉันท์ในชุมชนของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ในตำบลท่าชุมพล อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

ประยุกต์หลักสารานิยธรรมเพื่อส่งเสริมการปรองดองสมานฉันท์ในชุมชนของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ในตำบลท่าชุมพล อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี พบว่า 1. ด้านเมตตาทายกรรม มีความหวังดีต่อเพื่อนร่วมงานในชุมชน อ่อนน้อมถ่อมตนต่อเพื่อนร่วมงาน เต็มใจช่วยเหลือเพื่อนร่วมงานในการปฏิบัติหน้าที่แสดงไมตรีจิตที่ดีต่อกันโดยการเดินพบกันก็ทักทายกัน ความเคารพซึ่งกันและกันมีความหวังดี 2. ด้านเมตตาวจิกรรม การทักทายด้วยวาจาสุภาพต่อกัน พูดแนะนำสิ่งที่ดีต่อกันในการทำงาน พูดแต่คำจริงมีเหตุมีผลต่อเพื่อนร่วมงาน มีการทักทายด้วยวาจาสุภาพต่อกัน ช่วยแจ้งสิ่งที่เป็นข่าวที่ดี พูดแต่คำจริงมีเหตุมีผลต่อเพื่อนร่วมงาน 3. ด้านเมตตาโมณกรรม มีความคิดที่จะทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อกันตั้งจิตปรารถนาดีต่อกันและกัน มีความคิดสร้างสรรค์ในการทำงาน ตั้งจิตปรารถนาดีคิดอะไรต้องมีจิตเมตตาทั้งต่อหน้าและลับหลัง ทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อกันรู้จักการให้อภัยและเสียสละ 4. ด้านสาธารณโภคี ประสานงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ปฏิบัติหน้าที่อย่างสุจริตโดยไม่ใช้หน้าที่ในการแสวงหาผลประโยชน์คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้งโดยไม่มีอคติ ไม่ลำเอียงต่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง แบ่งปันสิ่งของที่ได้มาอย่างทั่วถึงด้วยความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน 5. ด้านศีลสามัญญตา ประพฤติปฏิบัติวางตนเป็นที่น่านับถือ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีต่อเพื่อนร่วมงาน ปฏิบัติตามกฎกติกาและข้อบังคับที่วางไว้ ประพฤติปฏิบัติวางตนเป็นที่น่านับถือเคารพในสิทธิและเสรีภาพของเพื่อนร่วมงาน 6. ด้านทิวฐิสามัญญตา เปิดโอกาสให้มีการเสนอแนะข้อคิดเห็นในการพัฒนางานของบุคลากร มีความเห็นชอบร่วมกันในการทำงาน มีความเห็นตรงกันในหลักการสำคัญต่อการปฏิบัติงาน เคารพรับฟังความคิดเห็นกัน เปิดการรับฟังความคิดเห็นร่วมกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ไพวรรณ ปุริมาตร (2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “พลวัตทางการเมืองกับการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักการเมืองท้องถิ่น” ผลการวิจัย พบว่า การประยุกต์หลักธรรมในการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักการเมืองท้องถิ่นประกอบด้วย 1) หลักการกรรม แสดงกิริยาอาการสุภาพในการปฏิบัติงานต่อผู้ร่วมงาน 2) หลักวจิกรรม เลือกใช้คำพูดภาษาที่สุภาพเมื่อสนทนาพูดคุยกับสมาชิกในชุมชน 3) หลักมโนธรรม ทำแต่ในสิ่งที่ถูกต้องดำรงตนอยู่ในศีลธรรม สำรวมระวังในอกุศลกรรม ความไม่ดีทางกาย 4) หลักสาธารณโภคี รู้จักแบ่งปันผลประโยชน์กันด้วยความยุติธรรม เอื้อเฟื้อซึ่งกันและกันอยู่เสมอ 5) หลักศีลสามัญญตา ปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับหรือวินัยต่าง ๆ อย่างเดียวกันอย่างเคร่งครัด 6) หลักทิวฐิสามัญญตา ใช้นโยบาย ข้อกฎหมาย ระเบียบ เป็นฐานความคิดเห็นอย่างเดียวกัน รู้จักแสวงหาจุดร่วมและ สงวนจุดต่างไม่ถือเอาความคิดของตนเป็นใหญ่

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) ส่งเสริมให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน นำหลัก เมตตาทายกรรม เมตตาวจีกรรม เมตตาเมตตามโนกรรม มาประยุกต์ใช้ในการทำงานร่วมกับประชาชน โดยจัดกิจกรรมพบปะ พูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อให้เกิดความใกล้ชิด ลดความขัดแย้งและสร้างบรรยากาศแห่งความปรองดอง

2) บูรณาการหลัก ศีลสามัญญตา และทิวฐิสามัญญตา ในการบริหารชุมชนโดยเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกกลุ่มมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจเกี่ยวกับกิจกรรมและโครงการของหมู่บ้านอย่างโปร่งใส ยึดหลักความเสมอภาค และการเคารพความคิดเห็นที่แตกต่างเพื่อนำไปสู่ความเข้าใจและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ

3) ประยุกต์หลักสาธารณโภคี ในการบริหารจัดการทรัพยากรของชุมชน เช่น กองทุนหมู่บ้าน พื้นที่การเกษตร หรือกิจกรรมสาธารณประโยชน์ เพื่อให้ประชาชนร่วมกันใช้ ร่วมกันดูแล และร่วมกันพัฒนา อันเป็นการสร้างจิตสำนึกแห่งการแบ่งปันและความสามัคคี

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1) กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ควรประพฤติถูกต้องตามความต้องการหรือความพึงพอใจของประชาชนโดยส่วนรวม

2) กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ควรให้ความสำคัญในความเหมาะสมกับเหตุผล บุคคล ชุมชน กาลเวลาและสถานที่

3) กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ควรมีการตัดสินใจหรือวินิจฉัยสิ่งการใดเป็นไปด้วยความบริสุทธิ์ใจ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรมในการส่งเสริมความปรองดองสมานฉันท์ระหว่างชุมชนที่มีความแตกต่างด้านวัฒนธรรม ศาสนา หรือโครงสร้างทางสังคม

2) ควรดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยทดลองจัดกิจกรรมหรือโครงการที่บูรณาการหลักสาราณียธรรม เช่น เวทีสานเสวนา การประชุมหมู่บ้าน หรือโครงการพัฒนาชุมชน

3) ควรมีการศึกษาปัจจัยภายในและภายนอกที่ส่งผลต่อความสำเร็จหรืออุปสรรคในการประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรม เช่น บทบาทผู้นำท้องถิ่น ค่านิยมของชุมชน

เอกสารอ้างอิง

จรัส ปันธิ. (2547). *วิเคราะห์การประยุกต์หลักสาราณียธรรมในการบริหารงานบุคคลมหาวิทยาลัยเชียงใหม่*

(วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ฝ่ายวิชาการ บริษัท สกายบุ๊กส์ จำกัด. (2549). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 พ.ศ. 2550-*

2554. กรุงเทพมหานคร: บริษัท สกายบุ๊กส์ จำกัด, 2549.

- พระครูสุวรรณธรรมาภิรมณ์ (สมชาย เจริญผา). (2564). การประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรมเพื่อส่งเสริมความ
สมานฉันท์ในการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี (วิทยานิพนธ์รัฐประ
ศาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระปลัดบุญมี คุณากร (โพธิศรีสม). (2563). การศึกษาวิเคราะห์การใช้หลักสาราณียธรรมในการอยู่ร่วมกันอย่าง
สันติของชุมชนเทศบาลเมืองปาดังเบซาร์ จังหวัดสงขลา. วารสารมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 7(4), 132-143.
- ไพวรรณ ปุริมาตร. (2563). พลวัตทางการเมืองกับการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย
ของนักการเมืองท้องถิ่น (ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย:
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตโต). (2564) พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. (พิมพ์ครั้งที่ 43).
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ บริษัท สหธรรมมิก จำกัด.